

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет початкової освіти

Кафедра фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Кафедра психології

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка _____

Освітньо-професійна програма Початкова освіта. Психологія _____

Розробники програми:

В. В. Макаруч: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості

Л. М. Байдук: викладач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

О. А. Комар: професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Б. А. Якимчук: кандидат психологічних наук, професор кафедри психології

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії факультету/інституту початкової освіти

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Наскрізна програма практики затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце практик в професійній підготовці здобувачів вищої освіти

У системі професійної підготовки важлива роль належить виробничій практиці. За своїм змістом виробнича практика з підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти має сприяти поглибленому вивченню професійної діяльності вчителя початкової та середньої школи на основі засвоєних теоретичних знань із обов'язкових та вибіркових компонентів освітньої програми.

Наскрізна програма практики здобувачів вищої освіти 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти є основним навчально-методичним документом, який визначає усі аспекти проведення практики. Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації практики, її системність, неперервність і послідовність навчання студентів.

1.2. Мета практичної підготовки:

- поглиблення і закріплення теоретичних знань з педагогіки, психології та методик навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у процесі навчання та застосування їх під час виконання конкретних педагогічних завдань у школі;
- формування і розвиток у майбутніх учителів педагогічної майстерності під час виконання ними обов'язків вчителя;
- виховання інтелектуальних, моральних, естетичних якостей, інтересу і любові до обраної професії, потреби у самоосвіті, вироблення творчого, навчально- і науково-дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

1.3. Завдання практичної підготовки:

- виховання професійно-значущих якостей особистості учителя, потреби у педагогічній самоосвіті;
- виховання стійкого інтересу й любові до професії вчителя;
- формування та розвиток професійних умінь та навичок;
- вироблення власного, творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- встановлення зв'язків між теоретичними знаннями, отриманими під час вивчення психолого-педагогічних та методичних дисциплін і практикою;
- ознайомлення з сучасним станом освітньої роботи і передовим педагогічним досвідом освітніх закладів, співпраця з викладачами, вчителями школи; організація педагогічної взаємодії з учнями, студентами;
- виховання професійних педагогічних якостей особистості;
- залучення здобувачів вищої освіти до педагогічної діяльності та освітньої роботи;

- формування специфічних професійно-педагогічних умінь учителя;
- формування умінь відбирати навчальний матеріал, обґрунтовано вибирати і застосовувати різноманітні форми і прийоми навчання, технічні засоби навчання;
- застосування і поглиблення знань, набутих в процесі теоретичного навчання у ЗВО, інтеграція знань з суспільно-політичних, психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін;
- знаходження шляхів педагогічно правильного розв'язання завдань виховання на уроках і в позакласній роботі;
- вироблення педагогічного такту і вміння тримати себе в дитячому колективі;
- формування творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

1.4. Компетентності здобувача вищої освіти:

- **проектно-прогностичні:** уміння прогнозувати розвиток і виховання дитини, результати певних педагогічних впливів; уміння ставити цілі і формувати завдання педагогічної діяльності; уміння планувати і складати плани роботи з дітьми, педагогами, батьками та ін.;
- **організаційні:** уміння організовувати різноманітні види діяльності з дітьми та дорослими, налагоджувати свою діяльність; уміння впорядковувати робоче місце тощо;
- **методичні:** володіння методами і прийомами роботи з дітьми та дорослими, уміння здійснювати індивідуальний підхід, розвивати творчі здібності, активізувати пізнавальну діяльність;
- **діагностичні:** уміння вивчати особистість дитини і дорослого, умови і засоби педагогічного процесу, педагогічну документацію; уміння аналізувати діяльність дітей і дорослих, продукти діяльності, уміння розробляти і використовувати методи науково-педагогічних досліджень тощо;
- **захисні:** уміння створювати сприятливі умови для здорового способу життя, створювати позитивний емоційний клімат, охороняти нервову систему учнів тощо;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач вищої освіти володіє такими компетентностями:

ЗК 2 – цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості, мирного співіснування суб'єктів діяльності.

ЗК 3 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Проявляти ініціативу, пропонувати ідеї/гіпотези та організовувати діяльність щодо їх

доведення, приймати обґрунтовані рішення та нести за них соціальну, етичну відповідальність.

ЗК 4 – здатність бути критичним і самокритичним. Осмислення, переосмислення дій для ґрунтового самоаналізу власної діяльності, самокритики та сприймання конструктивної критики.

ФК 1 – проектувальна. Здатність використовувати науково-дослідницькі підходи до аналізу, планування, прогнозування діяльності (як особистої, так і керованого фахівцем закладу), передбачення наслідків своїх дій.

ФК 3 – методична. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності початковій школі; доцільно використовувати у освітньому процесі науково обґрунтовані, традиційні та інноваційні методи, прийоми, засоби навчання.

ФК 4 – технологічна. Здатність реалізовувати технологічний підхід у освітньому процесі: використання оптимальних педагогічних технологій навчання молодших /середніх школярів на основі знань різноманітних технологій та їх наукових основ, технологічного інструментарію.

ФК 9 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Виконувати спеціальні академічні завдання у відповідності до навчальної дисципліни.

ФК 10 – здатність працювати в галузевому/міжгалузевому/соціальному контексті. Ефективна взаємодія з педагогічними працівниками, співпраця з нефахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей), з батьківською спільнотою, пропагування педагогічних знань серед широких верств населення.

Очікувані результати навчання:

ПРН 2. Знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність загальноосвітніх шкіл; напрями діяльності педагога, його функціональні обов'язки; права та обов'язки суб'єктів освітнього процесу; обсяг і функції роботи організатора початкової/середньої освіти; принципи адміністрування та управління; умови і передумови функціонування закладів дошкільної та початкової освіти.

ПРН 6. Застосовувати теоретичні знання з фахових/нефахових дисциплін у практичній діяльності, будувати та реалізовувати логічно завершену педагогічну систему: комплексне планування освітньо-виховних завдань, відбір форм, методів та засобів організації освітнього процесу.

ПРН 8. Використовувати інформаційно-комунікаційні та комп'ютерні технології для вирішення стандартних та нестандартних завдань професійної діяльності.

ПРН 13. Організувати освітній процес в умовах інклюзивного навчання.

ПРН 14. Аналізувати, узагальнювати, поширювати та впроваджувати передовий педагогічний досвід.

ПРН 17. Здійснювати, підтримувати та змінювати міжособистісну комунікацію з фахової проблематики; доказово і чітко вербально висловлювати думки відповідно до змісту, умов комунікації та адресата, прагнучи при цьому передати своє бачення питання.

ПРН 19. Дотримуватися вимог галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері початкової освіти щодо безпеки життєдіяльності суб'єктів освітнього процесу.

ПРН 23. Бути наполегливим у вирішенні професійних завдань та взятих зобов'язань, нести соціальну, етичну відповідальність за внесок/результати професійної діяльності.

ПРН 24. Здійснювати рефлексію власної професійної діяльності; володіти навичками самоорганізації, саморозвитку з метою підвищення рівня педагогічної майстерності.

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Відповідно до навчального плану, який затверджений в установленому порядку діє наступний порядок проходження студентами практики відповідно до другого (магістерського) рівня вищої освіти:

№	Вид практики	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю	Тривалість	Семестр
1.	Виробнича практика в початковій школі	9	залік	6 тижнів	2
2.	Виробнича практика з психології	9	екзамен	2 тижні 4 тижні	2 3

III. БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Базами проходження виробничої практики є заклади загальної середньої освіти різних типів, позашкільні заклади, дитячі будинки м. Умані та Уманського району, а також заклади загальної середньої освіти за місцем проживання та працевлаштування студента-практиканта, які мають необхідну навчально-матеріальну і методичну базу та кваліфіковані педагогічні кадри.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно за узгодженням відповідних кафедр, адміністрацією факультету добирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому

випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Перед початком практики проводиться настановча конференція, в якій беруть участь магістри-практиканти, групові керівники та керівник практикою на факультеті. На ній відповідальний за проведення практики знайомить здобувачів, керівників, з наказом ректора, вимогами щодо проходження практики, обов'язками практикантів, їх групових керівників.

Груповими керівниками-методистами виробничої практики в початковій школі призначаються викладачі кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, методистами – викладачі кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі; викладачі кафедри виховних технологій та педагогічної творчості.

Груповими керівниками-методистами виробничої практики з психології призначаються викладачі кафедри з психології.

Груповий керівник-методист:

- перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти;
- проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики;
- контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики, організовує облік відвідування бази практики здобувачами вищої освіти й методистами;
- допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота та ін.);
- у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;
- проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики;
- раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, записує зауваження та поради щодо подальшої роботи здобувача вищої освіти, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи;
- надає практикантам консультації щодо виконання програми практики;
- надає методичну допомогу в оформленні документації;

- групові керівники-методисти з методистами, класними керівниками, учителями-предметниками визначають теми залікових уроків, занять, виховних заходів, які будуть проводитися практикантами та відвідує залікові виховні заходи, уроки, заняття, аналізує, оцінює їх;

- перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його керівнику практики по факультету;

- бере участь у факультетських настановчих і підсумкових конференціях з практики, нарадах на базі практики з питань організації і проведення практики;

- бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

Методист:

- разом з груповими керівниками-методистами практики від університету, керівником бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;

- спільно з керівником практики від бази практики визначає види роботи;

- спостерігає за практичною діяльністю здобувачів вищої освіти, визначає їх рівень підготовки до професійної діяльності, диференційовано підходить до завдань, які повинен виконати практикант;

- бере участь у настановчій і підсумковій конференціях, нарадах з питань практики на факультеті, базі практики;

- надає студентам консультації щодо виконання програми практики;

- бере участь у проведенні заліку з практики і разом з керівником практики по факультету, груповим керівником-методистом оцінює роботу здобувача вищої освіти;

- аналізує документацію, подану здобувачами вищої освіти, складає звіт за наслідками практики і подає його завідувачу кафедри та груповому керівникові-методистові;

- з учителем-предметником визначає теми залікових уроків, предметних виховних заходів, що будуть проводитися студентами-практикантами;

- затверджує конспекти уроків, виховних заходів, занять;

- відвідує залікові уроки, заняття, виховні заходи, аналізує й оцінює їх;

- у разі необхідності проводить показові уроки, заняття, виховні предметні заходи чи їх фрагменти;

- здійснює методичне керівництво педагогічною практикою здобувачів вищої освіти, консультує їх з актуальних питань навчання, виховання, професійної орієнтації учнів, роботи з батьками тощо.

Обов'язки здобувачів вищої освіти у період проходження практики:

до початку практики:

- вивчити правила охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- отримати в керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів і з'ясувати терміни їх здачі.

під час проходження практики:

- своєчасно прибути на місце проходження практики;
- виконувати всі завдання, передбачені програмою практики у повному обсязі;

- дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;

- розробити графік проведення занять та довести його до відому керівників практики;

- відвідувати та здійснювати аналіз заняття у своїх колег-практикантів;
- нести відповідальність за виконану роботу.

після завершення практики:

- протягом чотирьох днів здати звітну документацію методистам для перевірки;

- підготуватися до захисту практики і отримати оцінку виконаної роботи;
- взяти участь в роботі підсумкової конференції.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Звітна конференція із захисту практики відбувається у присутності комісії, яка призначається розпорядженням декана, до складу якої входять керівники практики від закладу вищої освіти і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедр.

У II семестрі (виробнича практика в початковій школі) видом підсумкового контролю є диференційований залік, в III семестрі (виробнича практика з психології) – екзамен.

Характеристика про роботу здобувача вищої освіти завіряється керівником установи бази практики.

Вимоги до звіту. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це письмовий звіт, підписаний здобувачем вищої освіти, груповим керівником та методистами. Письмовий звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики (щоденник, характеристика

(виробничі практики) подається на перевірку груповому керівнику практики від університету.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з проблеми охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інше (Додаток Б).

Захист виробничої практики відбувається в формі короткої доповіді здобувача вищої освіти, керівника з наступним обговоренням комісії. Оцінювання практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно шкали оцінювання ECTS. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, працюють за фахом і місце роботи яких відповідає вимогам програми практик, подають витяг з трудової книжки (або ксерокопію трудової книжки, завірена керівником установи), довідку з місця роботи (якщо він працює за сумісництвом) та характеристику, звіт, робочу документацію із наступним її поверненням здобувачу вищої освіти. Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом групового керівника після перевірки робочої документації всіма методистами за наявності їх підписів на титульній сторінці робочої документації. Оцінка за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні рейтингу успішності здобувача вищої освіти. Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів. Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з університету. Підсумки проведення виробничої практики в початковій школі обговорюються на засіданні кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, а виробничої практики з психології – на засіданні кафедри психології.

VI. ЗМІСТ ПРАКТИК ЗА ВИДАМИ

Виробнича практика в початковій школі

6.1. Мета практики:

- оволодіння здобувачами вищої освіти системою компетентностей для виконання комплексу функціональних обов'язків учителя початкової школи;
- поглиблення і закріплення теоретичних знань з педагогіки, психології та методик початкового навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у ЗВО та застосування їх під час виконання конкретних педагогічних завдань у школі;
- формування і розвиток у майбутніх учителів педагогічної майстерності під час виконання ними обов'язків вчителя;
- виховання інтелектуальних, моральних, естетичних та інших якостей, інтересу і любові до обраної професії, потреби до самоосвіти, вироблення творчого, навчально- і науково-дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

6.2. Завдання практики:

- формування специфічних професійно-педагогічних умінь вчителя початкової школи;
- формування умінь відбирати навчальний матеріал, обґрунтовано вибирати і застосовувати різноманітні форми і прийоми навчання, технічні засоби навчання;
- застосування і поглиблення знань, набутих в процесі теоретичного навчання у ЗВО, інтеграція знань із суспільно-політичних, психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін;
- знаходження шляхів педагогічно правильного розв'язання завдань виховання на уроках і в позакласній роботі;
- вироблення педагогічного такту і вміння тримати себе в дитячому колективі;
- формування творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- добирати та реалізовувати різноманітні методи і прийоми, спрямовані на творче розв'язання завдань різностороннього розвитку і виховання учнів молодшого шкільного віку в сучасних умовах.

6.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Змістовий модуль 1. Навчальна діяльність

1. Участь у настановчій та підсумковій конференціях.

2. Ознайомлення з освітнім закладом (бесіди з адміністрацією, вчителями).

3. Аналіз календарних та поурочних планів вчителів, плану виховної роботи класу, ознайомлення з класною документацією.

4. Складання індивідуального плану роботи на час проходження педагогічної практики.

5. Відвідування уроків у своєму класі всіх уроків та інших занять вчителя, їх конспектування.

6. Ведення педагогічного щоденника.

7. Підготовка та проведення уроків з навчальних дисциплін за період проходження практики.

8. Проведення позаурочних форм освітньої роботи.

9. Індивідуальна навчальна робота з учнями.

Змістовий модуль 2. Виховна діяльність

1. Відвідування позакласних виховних заходів у своєму та інших класах, їх обговорення.

2. Підготовка, проведення та обговорення виховних заходів.

3. Підготовка і проведення індивідуальної виховної роботи з учнями.

4. Робота з батьками. Допомога вчителю у підготовці та проведенні батьківських зборів.

Змістовий модуль 3. Методична діяльність

1. Консультації у вчителів та методистів з організаційних та методичних питань.

2. Ознайомлення з методичним кабінетом школи, роботою методичного об'єднання вчителів початкових класів, педагогічної ради, часткова участь у методичній роботі семінарів.

3. Допомога вчителю в обладнанні кабінету.

4. Виготовлення дидактичного матеріалу.

5. Опрацювання методичної літератури. Вивчення шкільної документації та матеріалів передового досвіду вчителів.

Змістовий модуль 4. Дослідницька діяльність

1. Психолого-педагогічне вивчення окремих учнів і колективу класу шляхом використання різних методів: спостереження за дітьми, бесіди з ними, педагогами і батьками, анкетування, узагальнення незалежних характеристик, соціологічне вивчення та ін.

2. Робота над змістом теми магістерського дослідження.

3. Підбір технологій для реалізації завдань дослідження.

4. Виконання емпіричних досліджень з теми магістерського дослідження.

6.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти

У визначений термін студенти, які пройшли педагогічну практику, зобов'язані подати матеріали практики на кафедру. Оприлюднити результати проходження педагогічної практики під час роботи підсумкової конференції у присутності колег-студентів, методистів, керівників.

Звітна документація:

1. Педагогічний щоденник.

В щоденнику повинна бути відображена наступна робота студента-практиканта в школі:

- список учнів;
- план розміщення учнів у класі;
- розклад дзвінків у школі;
- розклад уроків у класі, за яким закріплений студент;
- графік залікових уроків студента-практиканта;
- індивідуальний план студента-практиканта на весь період практики;
- психолого-педагогічний аналіз уроків (10).

2. Розробки планів конспектів уроків з дисциплін, які читаються в класі:

- української мови та читання (10);
- математики (10);
- інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (10);
- інтегрованого курсу «Мистецтво» (2);
- фізичної культури (2).

3. Конспекти виховних заходів (2).

4. Характеристика на студента-практиканта з місця проходження педагогічної практики (завірена директором, додаток Б).

5. Звіт студента про проведену роботу під час проходження практики (завірений студентом та методистом, додаток В).

6. Дидактичні матеріали, фотографії.

7. Опис досвіду педагогічної роботи вчителя з різних напрямів роботи з учнівським колективом.

Вся звітна документація здається після закінчення практики в триденний термін груповому керівнику.

6.5. *Норми/критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час практики*

№ п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
<i>1</i>	<i>Загальне оформлення та ведення педагогічного щоденника</i>	<i>Максимальна кількість балів 20</i>
1.1.	В щоденнику частково описана робота студента-практиканта. Допущені граматичні помилки та помилки в оформленні.	5-9
1.2.	В щоденнику у повній мірі описана робота, але були допущені неточності різного характеру	10-15
1.3.	В щоденнику детально та послідовно викладена робота студента-практиканта. Помилки відсутні.	15-20
<i>2</i>	<i>Розробка планів-конспектів уроків та їх проведення</i>	<i>Максимальна кількість балів 60</i>
2.1.	Підготовка до уроків відповідає методичним вимогам, але були допущені незначні помилки методичного характеру.	1-12
2.2.	Підготовка до уроків відповідає методичним вимогам.	13-20
2.3.	Уроки проведені із чисельними методичними помилками. Допущені помилки стосуються фактичного навчального матеріалу та методики навчання.	1-17
2.4.	Уроки проведені із методичними помилками. Допущені помилки стосуються лише методики проведення уроку.	18-34
2.5.	Уроки проведені на високому науково-методичному рівні.	35-40
<i>3</i>	<i>Розробка та проведення виховних заходів</i>	<i>Максимальна кількість балів 10</i>
3.1.	Розробка плану-конспекту виховної години (заходу) та презентації	1-3
3.2.	Проведення виховної години	4-7
<i>4</i>	<i>Захист практики</i>	<i>Максимальна кількість балів 10</i>
Всього:		100

Шкала оцінювання навчальної діяльності студентів під час проходження практики:

90-100 – *відмінно (A)*;

82-89 – *дуже добре (B)*;

75-81 – *добре (C)*;

67-74 – *задовільно (D)*;

60-66 – *достатньо (E)*;

35-59 – *незадовільно (з можливістю повторного складання) (FX)*.

Оцінка «відмінно» – всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити заняття з застосуванням інноваційних технологій педагогічної діяльності, будувати стосунки з учнями та вчителями.

Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні занять з учнями. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «відмінно».

Оцінка «дуже добре» – завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння студента застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити заняття, але заняття шаблонні, не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт з учнями та вчителями. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка «добре» – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань, зокрема підготовка до уроків, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити заняття, але заняття шаблонні. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка «задовільно» – завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітну документацію оформлено за встановленими програмою з виробничої практики вимогами, але подано із запізненням. У документах студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є підписи вчителів, керівників практики. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «достатньо» – завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Звітну документацію або оформлено з помилками, або подано із запізненням. У документах студента-практиканта в цілому зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, присутні не всі підписи вчителів. Щоденник

недооформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «незадовільно(з можливістю повторного складання)» – завдання невиконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук. Для представлення до захисту на засіданні комісії, робота студента повинна бути оціненою керівником практики на робочому місці – до 59 балів.

Виробнича практика з психології

6.1. Мета практики:

Метою виробничої практики є апробація на практиці набутих знань та умінь у галузі психодіагностики та психокорекції та їх закріплення, використання в професійній діяльності методів і засобів психокорекційної та психодіагностичної роботи; вдосконалення організаторських, комунікативних, дослідницьких умінь та навичок.

6.2. Завдання практики:

- поглиблення та закріплення знань, набутих студентами під час вивчення курсів «Основи психокорекції», «Психодіагностика», «Психологічна служба в системі освіти», «Методика роботи практичного психолога», які необхідні при діагностиці та розробці психокорекційних програм, плануванні, організації та здійсненні корекційного процесу з особами різних вікових та соціальних категорій;
- опанування способами різнобічного вивчення особистісних проблем з метою їх подальшого розв'язання (постановка гіпотези, підбір методів дослідження та їх аналіз);
- розширення уявлень студентів про психодіагностичний та психокорекційний процеси;
- формування навичок визначення дійсної мети та завдань психокорекції (формулювання психологічного діагнозу та прогнозу розвитку особистості за умов здійснення корекції і за її відсутності);
- набуття умінь розробки корекційно-відновлювальних та розвивальних програм (визначення змісту, етапів психокорекції, їх планування та організація);
- практичне оволодіння деякими прийомами, психотехніками та методами корекційно-розвивальної роботи в кожному конкретному випадку в різних вікових групах;
- набуття умінь залучати найближче соціальне оточення дитини до

розв'язання її психологічних проблем;

- формування творчого дослідницького підходу до професійної діяльності, набути досвіду планування та організації дослідження;
- набуття досвіду підготовки звітної документації та вміння оформляти поточну документацію психолога.

6.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Змістовий модуль 1. Навчальна діяльність

1. Взяти участь у настановчій та підсумковій конференціях щодо організації та проходження виробничої практики;
2. Ознайомитись із освітнім закладом (бесіди з адміністрацією, педагогами, працівниками).
3. Вести щоденник виробничої практики. У щоденнику відображається зміст проведеної студентом роботи, записуються спостереження, зауваження керівників практики та власні пропозиції й рекомендації щодо оптимізації та проведення практики.
4. Розробити індивідуальний та календарний план роботи на період практики.
5. Скласти програму вивчення школяра.
6. Підібрати діагностичні методики для вивчення рівня розвитку дитини, її особистісних та міжособистісних проблем.
7. Скласти психолого-педагогічну характеристику на обраного учня.
8. Вивчити та проаналізувати зміст корекційно-відновлювальної та розвивальної діяльності шкільного психолога.

Змістовий модуль 2. Виховна діяльність

1. Сприяти згуртуванню учнівського колективу. З цією метою на перервах, в позаурочний час проводити ігри та забави.
2. Пропагувати здоровий спосіб життя.
3. Приймати участь у виховних заходах, що проводяться у закладі та їх обговорення.
4. Провести один просвітницько-виховний захід (бесіда, ток-шоу, лекція, тренінг, «круглий стіл», організація лекторію з виставкою психологічної літератури, тощо).
5. Допомогати у підготовці та проведенні батьківських зборів.
6. Формувати бажання взаємодіяти зі студентом-практикантом, сприяти встановленню довіри, співпраці, взаєморозуміння між членами групи для усунення емоційної напруженості, скутості.

Змістовий модуль 3. Методична діяльність

1. Опрацювати посадові обов'язки практичного психолога в закладах соціальної сфери та закладах загальної середньої освіти.
2. Ознайомитися з основними категоріями документів практичного психолога.
3. Здійснення пасивної участі у психокорекційній (розвивальній) роботі психолога: формування умінь спостерігати і протоколювати хід корекційної роботи, аналізувати отримані результати, планувати подальшу психологічну роботу.
4. Скласти план проведення корекційних занять.
5. Розробити психокорекційну (розвивальну) програму, визначити основні етапи її впровадження. Рекомендована кількість занять – 10.
6. Здійснення психокорекційної (розвивальної) програми.
7. Дати якісну оцінку ефективності корекційного впливу.
8. Підготувати звіт практиканта.

Змістовий модуль 4. Дослідницька діяльність

1. Опанування різними способами збору інформації (бесіди, анкетування, спостереження, опитування, аналіз результатів діяльності дитини, психодіагностичні тести та ін.).
2. Визначити об'єкт і предмет психокорекції, сформулювати мету корекційної програми, визначити коло задач, які конкретизують мету корекційної роботи;
3. Організація діагностичного дослідження особистості вихованців, учнів (5-6 осіб) за обраним напрямом (рекомендовано 7-10 методик).
4. Проведення діагностичного дослідження міжособистісних взаємин, для визначення місця дитини в групі (2-3 методики).
5. Вивчити особливості дитячо-батьківських взаємовідносин обраних школярів, особливості їх спілкування з педагогами.
6. Проаналізувати психолого-соціальну ситуацію в класі чи психологічного розвитку особистості загалом.
7. Спостереження за поведінкою учнів в різних ситуаціях, узагальнення психологічної інформації про підлітків та старшокласників, отриманої на основі використання психодіагностичних методик.
8. Підготовка наукової статті (тез) за темою роботи, та результатами практики.
9. Зробити самоаналіз своєї діяльності.

6.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти

1. Звіт про проходження практики.
2. Характеристика на студента-практиканта, підписана психологом (класним керівником) та директором закладу і завірена печаткою.
3. Щоденник практики, у якому відображена особистісна та професійна рефлексія психокорекційної діяльності студента, його труднощі, вагання, вдалі знахідки, а також питання, які потребують додаткового вивчення, уточнення, роздумів, порад чи самовдосконалення, саморозвитку – як професійного, так і особистісного.
4. Індивідуальний план роботи на період практики.
5. Пакет психодіагностичних методик.
6. Результати емпіричного психодіагностичного дослідження учня та їх аналіз.
7. Психолого-педагогічна характеристика учня, учасника корекційних занять (додаток Г).
8. План здійснення корекційно-відновлювальної або корекційно-розвивальної програми.
9. Розроблена психокорекційна програма із зазначенням:
 - мети психокорекційної програми;
 - завдань психокорекційної програми;
 - методів психокорекційного впливу;
 - форм психокорекційної роботи;
 - психокорекційних методик, прийомів, вправ, психотехнік, які використовувались у психокорекційній програмі;
 - літератури, яка використовувалась при складанні програми, або в якій описані застосовані психокорекційні прийоми, вправи, техніки;
 - організаційних моментів (кількість занять, їх тривалість, частота, залучення інших осіб з оточення клієнта).
10. Звіт про виконання психокорекційної програми загалом, чи окремих її частин, елементів (залежно від складності проблеми, багатоплановості, кількості чинників, які негативно впливають на розвиток особистості).
11. Аналіз результатів діагностичного обстеження до і після корекційного впливу з метою визначення його ефективності.
12. Психолого-педагогічний висновок про результати корекційного впливу з оцінкою його ефективності.
13. Конспекти двох психопрофілактичних або просвітницьких заходів;
14. Психолого-педагогічна характеристика класу (додаток Д);
15. Фото-, відео- матеріали про проходження практики.

6.5. Норми/критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

№ п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Максимальна кількість балів
1.	Звіт про проходження практики	15
2.	Характеристика на студента-практиканта	5
3.	Щоденник практики	10
4.	Індивідуальний план роботи	5
5.	Результати емпіричного психодіагностичного дослідження учня (вихованця)	20
6.	Конспекти психопрофілактичних або просвітницьких заходів	10
7.	Психолого-педагогічна характеристика учня	15
8.	Психолого-педагогічна характеристика класу	15
9.	Фото-, відео- матеріали про проходження практики	5
Загальна кількість балів		100

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики

90-100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82-89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75-81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, методистів, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника практики.

69-74 балів – D («посередньо») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо

самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60-68 балів – Е («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35-59 балів – Fx («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0-34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про організацію практик в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денної та заочної форми навчання) від 26.01.2021 р. / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/fJVbUNr> (дата звернення: 03.05.2022).
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). *Історія української школи і педагогіки* : хрестоматія / уклад. О. О. Люба; за ред. В. Г. Кременя. Київ: Знання, 2005. С. 600–623.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п> (дата звернення: 07.05.2022).
4. Закон України «Про освіту» (зі змінами 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n2> (дата звернення: 07.05.2022).
5. Педагогічна практика [Текст] / МОН молодь спорту України, Уманський ДПУ імені Павла Тичини ; уклад. М. Т. Мартинюк, О. В. Гнатюк, Т. Л. Годованюк, Н. М. Стеценко. Вид. 3-тє, переробл. та допов. Умань : Жовтий О. О., 2013. 181 с.
6. Мороз І. В., Ярошенко О. Г. Педагогічна практика студентів у загальноосвітніх навчальних закладах : навчальний посібник / МОН України. НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. 90 с.
7. Шулдик В. І., Шулдик Г. О. Педагогічна практика : навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге, змінене й доповнене. Умань : Жовтий О. О., 2013. 162 с.
8. Книга методиста: довідково-методичне видання /Упорядник Н. І. Шинкарук. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 352 с.
9. Островерхова Н. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. Київ, 2003. 175 с.
10. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. *Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі*: науково-методичний посібник. Суми : ТОВ Видавництво «Антей», 2006. С. 265–302.
11. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.
12. Мазоха Д. С., Опаначенко Д. С. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
13. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад.: Т. Я. Грітченко, О. В. Лоюк. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 583 с.
14. Роєнко Л. М., Торчинська Т. А. Методика навчання української мови у початковій школі: практикум: посіб. для студ. Умань : Візаві, 2021. 148 с.
15. Комар О. А., Роєнко Л. М. Педагогічні технології у початковій школі : навчальний посібник для студентів та учителів початкової школі. Умань :

Візаві, 2021. 184 с.

16. Шевчук І. В. Методика вивчення змістової лінії «Числа та дії над ними» початкового курсу математики : навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 150 с.

17. Бітянова М. Психолог у школі: зміст діяльності й технології. Київ : Главник, 2007. 159 с.

18. Демчук О. А. Психологічна практика: збірник матеріалів. Умань : Візаві, 2012. 252 с.

19. Панок В. Документація психолога. Київ : Шкільний світ, 2009. 130 с.

20. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію: навчальний посібник. Київ : Каравела, 2010. 232 с.

21. Скворчевська О. В. Класні години з психологом. Харків : Основа, 2008. 239 с.

Додаток А

Декану факультету початкової освіти
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини
професору Борису ЯКИМЧУКУ

Директора

(назва закладу)
Іванова Івана Івановича

КЛОПОТАННЯ

Прошу направити здобувача(ку) вищої освіти факультету початкової освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

для проходження виробничої практики з _____

на базі _____

(назва закладу)

Керівництво від бази практики гарантує:

1. Призначити наказом кваліфікованих спеціалістів для безпосереднього керівництва практикою.
2. Створити необхідні умови для виконання здобувачами вищої освіти програм практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності.
3. Забезпечити здобувачам вищої освіти умови безпечної роботи на кожному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці. У разі потреби навчати здобувачів вищої освіти протягом проходження практики безпечних методів праці. Забезпечити спецодягом, запобіжними засобами, лікувально-профілактичним обслуговуванням за нормами, встановленими для штатних працівників.
4. Надати здобувачам вищої освіти і керівникам практики від навчального закладу можливість користуватись лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.
5. Під час практики здобувачі вищої освіти виконують всі правила внутрішнього розпорядку. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад вищої освіти.
6. Після закінчення практики дати характеристику (відгук) про кожного здобувача вищої освіти, в котрій відобразити якості підготовленого ним звіту.
7. Практику здобувачі вищої освіти проходять на безоплатній основі.

Дата

Директор закладу _____

**Характеристика (відгук)
на роботу здобувача вищої освіти групи**

(прізвище, ім'я, по-батькові здобувача вищої освіти)

«___» _____ 20 р.

*Посада керівника практики
від організації*

(підпис)

(прізвище, ініціали)

печатка

Необхідно зазначити про:

- рівень теоретичних знань, отриманих в університеті;
- наявність практичних навичок самостійного вирішення завдань за програмою практики;
- якості, які продемонстрував здобувач вищої освіти під час проходження практики;
- ступінь володіння й використання інноваційних технологій;
- вміння дотримуватись етичних правил поведінки;
- активність та ініціативність;
- ступінь володіння й використання форм та методів педагогічної діяльності;
- вміння будувати стосунки з учнями та вчителями;
- повноту виконання програми та індивідуального завдання;
- загальну оцінку проходження практики.

**Орієнтовна схема написання звіту про проходження педагогічної
практики студентами**

Звіт

студента _____ курсу _____ факультету

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини

про педпрактику, проведenu у _____ школі

з _____ по _____ 20 р.

I. Навчальна робота

- 1.З яких предметів проходив практику.
- 2.Прізвища вчителів, до яких був прикріплений.
- 3.Скільки відвідав уроків у цих вчителів.
- 4.Скільки відвідав уроків з інших предметів (з яких).
- 5.Скільки написав рецензій аналізу уроків.
- 6.Які наочні посібники виготовлені.
- 7.Скільки занять провів суспільно корисної, продуктивної праці.

II. Методична робота

- 1.З якими документами школи познайомився.
- 2.Яку педагогічну та методичну літературу прочитав.

III. Виховна робота

- 1.До якого класу був прикріплений. Кількість учнів у класі.
- 2.Прізвище класного керівника.
- 3.Скільки разів був на класних зборах (виховних годинах). Скільки провів сам.
- 4.Скільки разів був на політінформаціях. Скільки провів сам.
- 5.Культпоходи, екскурсії.

ПЛАН СКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ УЧНЯ

I. Загальні відомості про учня

1. Анкетні дані (прізвище, ім'я, по батькові; дата народження, клас (якщо клас спеціалізований, зазначити)).

2. Відомості про стан здоров'я (наявність хронічних захворювань, особливості функціонування нервової системи (швидко стомлюється; стомлюється після тривалого навантаження, не стомлюється)).

3. Успішність (середній бал, зазначення предметів, з яких найвищі бали, найнижчі; зазначення предметів, до яких учень відчуває інтерес, а також найскладніші для нього предмети).

4. Позашкільні заняття (відвідування гуртків, секцій і т. д.).

5. Особливості сімейного виховання.

II. Прояв особистісних якостей у поведінці учня

1. Спрямованість інтересів (суспільна активність, працьовитість, відповідальність, ініціативність, організованість, допитливість, акуратність).

2. Відношення до людей (колективізм, чесність, правдивість, справедливість, товариськість, почуття товариства, чуйність, ввічливість, тактовність).

3. Відношення до себе (скромність, впевненість у собі, самокритичність, вміння розраховувати свої сили, прагнення до успіху, першості, самоконтроль).

4. Вольові якості особистості (сміливість, рішучість, наполегливість, самовладання).

5. Положення учня в класі (авторитет у класі, лідерські якості).

III. Особливості психічних процесів і емоцій

1. Увага на уроках:

а) завжди легко й швидко зосереджує свою увагу на поясненні вчителя; ніколи не відволікається на уроці, помилок через неухважність у роботах не робить;

б) досить уважно слухає пояснення вчителя; відволікається рідко, іноді зустрічаються помилки в роботах через неухважність;

в) не завжди уважно слухає пояснення вчителя; періодично відволікається, часто робить помилки через неухважність, але самостійно виправляє їх при перевірці;

г) слухає досить уважно тільки в тому випадку, якщо йому цікаво, часто відволікається; постійно робить помилки через неухважність, при перевірці не завжди виправляє їх;

д) як правило, повільно і тяжко зосереджує свою увагу на уроці; мало що засвоює через постійні відволікання; робить багато помилок через неухважність і не помічає їх при перевірці.

2. Особливості пам'яті школяра:

а) при завчанні завжди попередньо розбирається в структурі й змісті матеріалу; але й матеріал, що вимагає механічного завчання, запам'ятовує легко;

б) при завчанні може запам'ятати лише те, у чому попередньо розібрався; матеріал, що вимагає механічного запам'ятовування, дається важко;

в) матеріал, що вимагає механічного завчання, засвоює дуже легко, досить 1-2 рази переглянути його; має звичку не розбиратися в структурі й змісті матеріалу, що заучується;

г) при вивченні довго розбирається в матеріалі; при викладенні робить помилки за формою, але зміст викладається точно;

д) для запам'ятовування матеріалу багаторазово механічно повторює його, не перебираючи й не осмислюючи, робить значеннєві помилки.

3. Характеристика мислення учня:

а) швидко схоплює суть матеріалу, завжди в числі перших вирішує завдання, часто пропонує власні оригінальні рішення;

б) досить швидко розуміє матеріал, швидше за інших вирішує завдання, іноді пропонує власні оригінальні способи вирішення;

в) задовільно розуміє матеріал після пояснення в середньому темпі; звичайно власних оригінальних рішень не пропонує;

г) у числі останніх учнів уловлює суть пояснень учителя; відрізняється повільним темпом обмірковування й вирішення завдань;

д) розуміє матеріал тільки після додаткових занять, у край повільно вирішує завдання, при вирішенні завдання сліпо використовує відомі «шаблони».

4. Емоційна реактивність учня:

а) завжди емоційно реагує на будь-які життєві явища, його може схвилювати розповідь;

б) звичайно емоційно реагує на життєві явища, але рідко що може схвилювати глибоко;

в) рідко проявляє живу емоційну реакцію на події;

г) жива емоційна реакція практично відсутня.

5. Характеристика загального емоційного тону школяра:

- а) постійно жвавий, дуже активний у всіх сферах шкільного життя, в усе втручається, береться за всі справи;
- б) жвавий, у міру активний у всіх сферах шкільного життя;
- в) жвавий, активний тільки в деяких сферах шкільного життя;
- г) у порівнянні з однокласниками менш активний і жвавий;
- д) практично завжди пригнічений, апатичний у всіх сферах шкільного життя, незважаючи на те, що здоровий.

б. Емоційна врівноваженість учня:

- а) завжди спокійний, у нього не буває сильних емоційних спалахів;
- б) звичайно спокійний, емоційні спалахи дуже рідкісні;
- в) емоційно врівноважений;
- г) підвищена емоційна збудливість, схильний до бурхливих емоційних проявів;
- д) запальний, є частими сильні емоційні спалахи з незначних приводів.

IV. Психолого-педагогічні рекомендації щодо роботи з учнем.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСУ

(за Л. Гуткіною)

I. Склад класу

1. Віковий склад.
2. Пізнавальний рівень, загальний розвиток учнів.
3. Працездатність і успішність учнів.
4. Громадське «обличчя» класу.

II. Згуртованість класу

1. Чи є групи за діловими інтересами або негативного характеру? Як учні ставляться одне до одного і до справ класу?
2. Чи люблять учні разом проводити час у школі й поза нею, разом відпочивати і навчатися?
3. Чи товаришують хлопці і дівчата?
4. Чи є у класі кругова порука?
5. Чи переживають учні за успіхи і невдачі свого класу, чи вболівають за свій колектив?

III. Організованість класу

1. Чи вміють учні самостійно організовуватися для виконання колективних справ? Чи вміють розподіляти між собою роботу і раціонально її виконувати?
2. Чи вміють толерантно й уважно вислуховувати одне одного?

IV. Громадська думка у класі

1. Які вчинки своїх однокласників учні схвалюють, а які – осуджують?
2. У якій формі вони виказують своє схвалення або осудження?
3. Чи є розходження між тим, що учні говорять, і тим, що роблять?

V. Характер зв'язків у колективі

1. Що пов'язує учнів класу: спільне місце проживання, місце за партою, інтереси та інше?
2. Де товаришують учні, тільки в школі чи поза нею?
3. Чи уважні вони одне до одного, чи намагаються допомогти? У чому виявляється ця допомога?
4. Чи виявляють учні вимогливість до своїх друзів? Чи вміють бачити в них недоліки?
5. Як колектив класу ставиться до дезорганізаторів, відмінників, активу класу, неуспішних учнів?

VI. Актив класу

1. Склад активу.

2. Чи має актив авторитет?
3. Чи виконуються його розпорядження учнями класу?
4. Чи є у класі учні, які постійно перебувають у активі?

VII. Зв'язок класного колективу із загальношкільним колективом

1. Чи знають у класі, що відбувається в школі та в інших класах?
2. Чи виконуються загальношкільні доручення?
3. Яку участь бере клас у загальношкільних заходах?

VIII. Заходи щодо подальшого згуртування класного колективу

1. Які педагогічні заходи треба провести класному керівникові щодо згуртованості й організації учнівського колективу?
2. Як використовувати класний колектив для виховного впливу на окремих учнів?